

Oral history of the Television and Radio Transmitters Unit of the Isfahan Central Broadcasting Organization from the beginning to the present

Majid Gholami *

1- PhD Student, Faculty of Literature and Humanities, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Abstract: One of the significant events in contemporary Iranian history is the establishment of the Radio and Television Organization. To effectively cover radio and television signals and facilitate their transmission and reception from Tehran, a transmitter unit was created in each province. These units played a crucial role in spreading these mediums among the public. One of the first such units was established in Isfahan, responsible for the repair and maintenance of transmitters and relays not only in Isfahan province but also in neighboring areas including Lorestan, Yazd, Chaharmahal Bakhtiari, and parts of Fars province. This study examines the formation of the television and radio transmitter unit of the Isfahan Central Radio and Television Organization, with a focus on oral history. The findings suggest that prior to the revolution, the transmitter unit primarily installed relays and amplifiers to receive and broadcast programs from Tehran, mainly emphasizing radio. After the revolution, the focus shifted toward increasing the number of transmitters, digitizing them, and developing infrastructure in villages and remote areas.

Key Words: Radio, Television, Radio and Television, Transmitter, Isfahan.

تاریخ شفاهی واحد فرستنده‌های تلویزیونی و رادیویی سازمان صداوسیما مرکز اصفهان از ابتدا تا کنون

مجید غلامی *

۱- دانشجوی دکتری ایران اسلامی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۷/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۱۷

چکیده

یکی از رویدادهای مهم تاریخ معاصر ایران شکل‌گیری سازمان رادیو و تلویزیون است. به منظور پوشش سیگنال‌های رادیو و تلویزیون و دریافت و رله آن از تهران، واحد فرستنده‌های تلویزیونی و رادیویی در هر استان ایجاد شد که نقشی مهم در فراگیری این رسانه بین مردم داشت. یکی از اولین واحدهای مربوط در شهر اصفهان تشکیل شد که تعمیرات و نگهداری فرستنده‌ها و رله‌های استان اصفهان و استان‌های همجوار مانند لرستان، یزد، چهارمحال بختیاری و قسمتی از استان فارس را به عهده داشت. در پژوهش حاضر، چگونگی شکل‌گیری واحد فرستنده‌های تلویزیونی و رادیویی سازمان صداوسیما مرکز اصفهان با محوریت تاریخ شفاهی را بررسی می‌کنیم. بر اساس یافته‌های این پژوهش، می‌توان نتیجه گرفت وظیفه واحد فرستنده‌های رادیویی و تلویزیونی قبل از انقلاب عمدتاً نصب رله و تقویت‌کننده برای دریافت برنامه‌ها از تهران و پخش آن با تمرکز بر رادیو بوده است و بعد از انقلاب بیشتر به سمت افزایش تعداد فرستنده‌ها و دیجیتال‌سازی آن و توسعه زیرساختی به روستاها و مناطق دوردست حرکت کرده است.

واژه‌های کلیدی: رادیو، تلویزیون، صداوسیما، فرستنده، اصفهان.

مقدمه

تاریخچه تأسیس فرستنده‌های رادیو در ایران با تلگراف بی‌سیم ارتباط دارد. در سال ۱۳۰۳، وزارت جنگ وقت، به منظور برپایی مقدمات راه‌اندازی تلگراف بی‌سیم، یک دستگاه کامل فرستنده بی‌سیم موج‌بلند به قدرت ۲۰ کیلو وات برای تهران و چند دستگاه موج‌بلند ۴ کیلوواتی برای شهرهای کرمانشاه، تبریز، کرمان، مشهد و خرمشهر سفارش داد. در نهایت، در ششم اردیبهشت ۱۳۰۵ و در ساعت سه بعدازظهر، نخستین فرستنده بی‌سیم ایران به دست پهلوی اول با پخش تلگرافی برای دعوت عمومی به منظور همکاری با کشورهای مختلف جهان گشایش یافت. (کاوه، ۱۳۷۹، ص. ۱۵)

هیئت وزیران در روز دوم مهر ۱۳۱۳ استفاده از رادیو را تصویب کرد و مقرراتی وضع شد که بر اساس آن، برای نصب آنتن و استفاده از رادیو، اجازه وزارت پست و تلگراف و تلفن لازم بود. به این ترتیب، در ادامه، مقدمات ایجاد رادیو در سال ۱۳۱۶ فراهم و به دنبال این اقدام، تأسیس رادیو در تهران در ماده یازدهم اساسنامه سازمان پرورش افکار پیشبینی شد. به دنبال تصویب این اساسنامه در روز ۱۲ دی‌ماه ۱۳۱۷، تأسیس نخستین رادیوی ایران بیش از پیش قوت گرفت. (حجازی، ۱۳۷۶، ص. ۱۳) در ۴ اردیبهشت ۱۳۱۹، رادیوی ایران رسماً توسط محمدرضا پهلوی، ولیعهد وقت ایران، افتتاح شد. در آن زمان، رادیو روزی ۵ ساعت برنامه داشت و برنامه‌هایی مانند اخبار داخلی و خارجی، موسیقی سنتی ایرانی، بحث‌های مذهبی، ورزشی، اقتصادی و سیاسی پخش می‌کرد. (سازگار، ۱۳۵۶، ص. ۹)

فکر اولیه راه‌اندازی تلویزیون در ایران نخستین بار در سال ۱۳۳۵ مطرح شد که متولیان وقت آن را تأیید نکردند. تولید تصویر کار چندان ساده‌ای نبود و به سرمایه‌ای هنگفت نیاز داشت؛ به همین دلیل، یکی از سرمایه‌داران بخش خصوصی به نام «حبیب‌الله ثابت پاسال» که از اعتماد دربار برخوردار بود، تأسیس یک فرستنده تلویزیونی را به دولت وقت پیشنهاد داد و دولت هم پیشنهاد او را پذیرفت.

در سال ۱۳۳۵، هیئت دولت، با نصب اولین فرستنده تلویزیونی با پیشنهاد شرکت ثابت پاسال موافقت کرد. (الموتی، ۱۳۷۲، ج. ۱۵، ص. ۱۰۹) از این رو، برخلاف رویه کاملاً دولتی رادیو، تولد تلویزیون در ایران توسط بخش خصوصی تحقق یافت. ثابت پاسال با این موافقت، نخستین کانال پخش برنامه‌های تلویزیونی را ابتدا در آبادان و سپس در تهران به راه انداخت. (دلدم، ۱۳۸۰، ص. ۱۳۷۴)

پس از تصویب مجلس شورای ملی، نخستین فرستنده تلویزیونی ایران در روز جمعه ۱۱ مهرماه ۱۳۳۷ با نام «تلویزیون ایران» توسط بخش خصوصی راه‌اندازی شد و در سال ۱۳۴۰، فرستنده آبادان و یک فرستنده تقویتی در اهواز تأسیس کرد.

رونق کار «تلویزیون ایران» تصمیم حکومت را در تأسیس یک شبکه تلویزیونی سراسری قطعی کرد؛ بنابراین، سازمان برنامه و بودجه در سال ۱۳۴۳ یک گروه فرانسوی را مأمور بررسی و طراحی یک مرکز تلویزیونی کرد. در نهایت، پس از تصویب طرح ایجاد «تلویزیون ملی ایران»، یک ایستگاه در تهران تأسیس شد و برنامه‌های آزمایشی را از سال ۱۳۴۵ آغاز کرد. (سازگار، ۱۳۵۶، ص. ۳۲) در آن زمان، تجهیزات سخت‌افزاری تلویزیون در اختیار وزارت پست، تلگراف و تلفن بود و محتوای آن توسط اداره تبلیغات و انتشارات تولید می‌شد. افتتاح رسمی تلویزیون در ۲۹ اسفند ۱۳۴۵ با حضور محمدرضا پهلوی و فرح پهلوی انجام شد. (سازگار، ۱۳۵۶، ص. ۳۲) عمر تلویزیون خصوصی در ایران بسیار کوتاه بود و فقط دوره ۱۱ ساله (۱۳۳۷ تا ۱۳۴۸) را تجربه کرد. در سال ۱۳۴۸، دولت تلویزیون ایران متعلق به ثابت پاسال را خریداری کرد و «پس از پیوستن این تلویزیون به سازمان تلویزیون ملی ایران، پخش دو برنامه تلویزیونی از دو کانال مختلف ادامه یافت، منتها برنامه‌های جاری تلویزیون ملی، برنامه اول نام گرفت و برنامه‌هایی که از فرستنده تلویزیون ایران سابق پخش می‌شد، برنامه دوم.» (سازگار، ۱۳۵۶، ص. ۳۷)

فنی، تکنیسین، دکلبند، مسئول ایستگاه، معاون، مدیر و غیره است. برای رسیدن به اهداف پژوهش، با توجه ماهیت موضوع، از نتایج پژوهش‌های کتابخانه‌ای نیز استفاده شده است.

فرستنده‌های رادیویی در اصفهان

سال ۱۳۲۸ با جنجال‌های فراوان آغاز شد. از یک سو، بحث بر سر تشکیل مجلس مؤسسان بود و از سوی دیگر، محاکمه سران و اعضای حزب توده در پیش بود. (مختاری، ۱۳۸۸، ص. ۷۰) پخش اعلامیه قوام از رادیو غوغایی به راه انداخت. شهرهای آبادان، اصفهان، اهواز، تبریز، شیراز، رشت، مشهد، کرمانشاه و همدان به صورت سراسری علیه دولت تعطیل شدند. (مختاری، ۱۳۸۸، ص. ۸۲) در چنین شرایطی، رادیوی اصفهان راه‌اندازی شد.

اینجا اصفهان است! این جمله در ساعت ۴ بعدازظهر روز بیستم دی‌ماه سال ۱۳۲۸ خورشیدی بر زبان گوینده رادیوی اصفهان جاری شد و در فضای اصفهان آن روزگار طنین‌انداز گشت و تقریباً از همه معدود دستگاه‌های رادیو که در این شهر وجود داشتند، به گوش رسید. در حقیقت، بسیاری از مردم این صدا را از رادیوی همسایه‌ها یا رادیوی قهوه‌خانه‌ها و مغازه‌های شهر خود شنیدند و به این ترتیب، از آن روز به بعد، نصف جهان نیز به صورت مستقل دارای یک فرستنده اختصاصی یا به عبارت دیگر، رادیویی مستقل شد. برنامه این رادیو در آغاز توسط فرستنده ۷۵ کیلوواتی لشکر اصفهان (اکنون مرکز توپخانه) که برای امور مخابراتی استفاده می‌شد، در هر چهارشنبه‌شب، از ساعت ۲۰ تا ۲۱ به مدت یک ساعت پخش می‌شد. بعداً، فرستنده به ۴۰۰ وات ارتقا پیدا کرد. (کاوه، ۱۳۸۷، ص. ۷۸) مجری و تهیه‌کننده برنامه یادشده که از استودیوی کوچک به ابعاد ۳*۴ در محل کنونی موزه علوم طبیعی (باشگاه افسران آن روز) واقع در خیابان استانداری پخش می‌شد، سرهنگ زاهدی، فرمانده امور تبلیغاتی لشکر اصفهان بود و این برنامه با این عنوان آغاز می‌شد: آشنا داند صدای آشنا!

در سال ۱۳۳۷، با نصب یک فرستنده ۱ کیلوواتی موج

از سال ۱۳۵۰، تمامی تأسیسات در اختیار سازمان رادیو و تلویزیون ملی قرار گرفت. شاه شخصاً رضا قطبی را به ریاست سازمان منصوب کرد و زمان پخش برنامه‌ها به سرعت زیاد شد. «تلویزیون ملی ایران» در سال‌های پس از انقلاب اسلامی با تغییر نام به «سیمای جمهوری اسلامی ایران» در قالب دو شبکه برنامه‌های خود را پی گرفت. در دهه ۷۰، با تأسیس شبکه سه سیمای در تاریخ ۱۴ آذر سال ۱۳۷۲ و با توجه ویژه به مخاطب جوان و موضوع ورزش، عرصه‌هایی جدید در جذب مخاطب تلویزیون گشوده شدند. در نیمه دوم سال ۱۳۷۴، برای پاسخ‌گویی به نیازهای شهری و سیاسی استان تهران و انعکاس مسائل و موضوع‌های مربوط به آن، شبکه تهران تأسیس شد و در مدت کوتاهی بعد از آن، شبکه چهار در ابتدای سال ۱۳۷۵، با شعار توجه به برنامه‌های علمی، فرهنگی و هنری فاخر ایران و جهان، راه‌اندازی شد.

بعد از آن هم، تأسیس شبکه‌های جام‌جم، قرآن و معارف و آموزش در دستور کار قرار گرفت و در دهه ۹۰، شبکه‌های دیجیتالی مانند مستند، نمایش، ورزش، پویا، سلامت و غیره در راستای اجرای سیاست جدید معاونت سیمای برای تأمین سلاقی مختلف مخاطبان ایجاد شدند.

بعد از تأسیس شبکه تهران، شبکه‌های استانی و محلی مانند مرکز اصفهان مورد توجه قرار گرفتند. شهر اصفهان از ۲۴ اسفند ۱۳۴۷ به کمک دستگاه‌های تقویتی از برنامه‌های شبکه سراسری استفاده می‌کرد. در چهارم آبان ۱۳۵۰، خود صاحب یک مرکز تلویزیونی شد. فرستنده اصفهان با تهران ارتباطی دوطرفه داشت و علاوه بر گرفتن برنامه‌های تهران، می‌توانست برنامه‌های مستقیم یا ضبط‌شده خود را به تهران بفرستد. (سازگار، ۱۳۵۶، ص. ۳۹)

این پژوهش از نوع پژوهش‌های میدانی با تکیه بر کاربست تکنیک و روش تاریخ شفاهی است. مستندات اصلی پژوهش بر اساس مصاحبه‌های تاریخ شفاهی با افراد شاغل و بازنشسته در واحد فرستنده‌های تلویزیونی و رادیویی مرکز اصفهان در سمت‌هایی مختلف از مهندس

ردیف ۱۰۰/۱۸ مگاهرتز صدای اصلی فیلم‌های تلویزیونی را پخش می‌کرد و دیگری به عنوان برنامه دوم یا شبکه دوم روی ردیف ۹۰/۰۵۶ مگاهرتز توسط رادیو استفاده می‌شد. (ابراهیمیان، ۱۴۰۴)

در سال ۱۳۵۰، ساختمان پخش رادیو به بلوار سعدی (پارک کورش سابق) منتقل شد، ولی تولید رادیو در همان محل سابق خیابان آذر باقی ماند. بر اساس مستندات، زمین یادشده در زمان ریاست آقای کیا (مدیر رادیو اصفهان در آن زمان) از شهردار وقت اصفهان آقای بهمن رضایا به رادیو و تلویزیون واگذار شد که هم‌اکنون در تصرف صداوسیماست و وظیفه پخش، رادیو و تلویزیون به عهده آن مکان است. (فتاحی، ۱۴۰۳)

در سال ۱۳۵۴، زمین ایستگاه رادیویی حبیب‌آباد که در حدود ۳۰ کیلومتری اصفهان واقع شده است، از طرف منابع طبیعی به رادیو و تلویزیون واگذار شد که به ساخت ایستگاه رادیویی موج متوسط در آن محل منجر شد. (فتاحی، ۱۴۰۳؛ مسجدجامعی و دیگران، ۱۳۷۹، صص. ۴۴۴-۴۴۳)

تحولات پس از پیروزی انقلاب

پس از پیروزی انقلاب و در سال ۱۳۶۰، فرستنده بهشتی‌نژاد واقع در حبیب‌آباد مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گرفت. این فرستنده مجموعاً دارای دو فرستنده ۱۰۰ کیلوواتی بود که یکی از آنها برنامه‌های شبکه اول و شبکه دوم را رله می‌کرد و دیگری به عنوان رزرو استفاده می‌شد. همچنین، تأمین برق لازم از شبکه شهری و نیز دو ژنراتور برای شرایط اضطراری این فرستنده پیش‌بینی شده بودند. گفتنی است، در محل ایستگاه فرستنده حبیب‌آباد، چند واحد مسکونی نیز ساخته شدند و مورد استفاده کارکنان قرار گرفتند. خانه‌های سازمانی در ایستگاه حبیب‌آباد بوده‌اند که بسیاری از کارمندان شاغل در ایستگاه و حتی شاغل در خود مرکز آنجا ساکن بودند و به ویژه در زمان بمباران اصفهان توسط عراق بعثی، مکانی امن برای سکونت کارمندان بوده‌اند. متأسفانه، بر اثر نشست زمین و

متوسط در خیابان بی‌سیم فعلی، پخش برنامه‌های رادیو اصفهان با ۴ ساعت برنامه شروع شد که بعداً به ۶ ساعت در روز افزایش یافت و چهار سال بعد، یعنی ۱۳۴۱، ساختمان جدید اداره انتشارات و رادیو در خیابان آذر به عنوان بخش تولید رادیو مورد بهره‌برداری قرار گرفت. در این ساختمان، یک استودیو برای پخش و دو استودیو برای ضبط برنامه‌ها آماده شدند که به جدیدترین دستگاه‌های فنی و ضبط امپکس مجهز بودند. هم‌زمان با گشایش استودیوهای جدید، فرستنده ۱۰ کیلوواتی موج متوسط رادیو اصفهان در محل بی‌سیم خیابان بزرگمهر نیز آغاز به کار کرد و ساعات پخش برنامه‌ها، روزانه به ۱۶ ساعت افزایش یافت و فرستنده ۱ کیلوواتی قدیم به عنوان رزرو در نظر گرفته شد. در سال ۱۳۵۰، رادیو و تلویزیون در هم ادغام شدند و سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران به وجود آمد و ساختمان پخش رادیو و تلویزیون در محل بوستان سعدی و پل فلزی مورد بهره‌برداری قرار گرفت؛ اما تولید در همان محل سابق، یعنی در طبقه فوقانی ساختمان اداره انتشارات و رادیو، واقع در خیابان آذر باقی ماند. (پیکری، ۱۳۶۸، صص. ۳۵-۳۶)

اجرای برنامه زنده

در این رهگذر، کم‌کم تغییری در پخش برنامه‌ها به وجود آمد؛ به این ترتیب که بخشی از برنامه‌ها که قبلاً به صورت ضبط‌شده پخش می‌شد به صورت زنده اجرا شد؛ به طوری که برنامه زنده صبحگاهی (از ساعت ۶ تا ۹ بامداد) و برنامه جنگ زاینده‌رود از ساعت ۱۹ تا ۲۰ و نیز برنامه راه شب از ساعت ۲۴ تا ۶ بامداد به کنساکتور برنامه‌های رادیو اصفهان افزوده شد و پخش برنامه‌های رادیو اصفهان ۲۴ ساعته شد. (پیکری، ۱۳۶۸، ص. ۳۶)

رادیو اصفهان در آن زمان برنامه‌های خود را از طریق دو فرستنده یادشده ۱ و ۱۰ کیلوواتی موج متوسط ردیف ۲۷۲ متر برابر ۱۰۰۰ کیلوهرتز پخش می‌کرد. در تاریخ ۶ بهمن ۱۳۵۴، دو فرستنده اف.ام. هر یک به قدرت یک کیلووات در اصفهان آغاز به کار کردند که یکی روی

(رئیس وقت سازمان رادیو و تلویزیون ملی ایران) و تیمسار حاتمی، فرمانده وقت کل هوانیروز کشور، منعقد شد، ایستگاه رادیو و تلویزیون مارشینان در حدود ۱۰۰ کیلومتری شرق اصفهان تأسیس شد و کار سیگنال‌رسانی رادیو اف.ام. و تلویزیونی را به عهده گرفت. (فتاحی، ۱۴۰۳)

فرستنده یادشده که برنامه‌های شبکه اول و شبکه دوم را رله می‌کرد، دارای ۴ فرستنده به قدرت ۲ کیلووات بود که دو فرستنده آن در اختیار شبکه اول و بر روی کانال ۱۱ و دو فرستنده دیگر به منظور پخش برنامه‌های شبکه دوم بر روی کانال ۵ پیش‌بینی شده بودند. فرستنده مارشینان همچنین دارای نیروگاهی با سه دستگاه ژنراتور بود. (سعیدی و لاشانی، ۱۴۰۴)

پس از اینکه فرستنده شبکه اول از مایکروویو مخابرات (بی‌سیم بزرگمهر) و فرستنده شبکه دوم از شرکت نفت واقع در دروازه‌شیراز و کارخانه قند به مارشینان انتقال یافتند، فرستنده‌های پیشین آزاد شدند. بعد از راه‌اندازی ایستگاه مارشینان، فرستنده‌های شبکه اول و شبکه دوم خیابان بی‌سیم و کارخانه قند خاموش شدند. (کرمی، ۱۴۰۴) بعد از مدتی، فرستنده کارخانه قند روشن شد و برنامه‌های به زبان انگلیسی را پخش می‌کرد که بیشتر برای مستشاران آمریکایی مستقر در اصفهان بودند که ظاهراً به آن شبکه بین‌المللی نیز می‌گفتند که با ظهور انقلاب تعطیل شد. (ابراهیمیان، ۱۴۰۴) در راستای تکمیل پوشش رادیو اف.ام. در سال ۱۳۵۷، دو فرستنده با قدرت نامی ۵ کیلووات در ایستگاه مارشینان نصب و راه‌اندازی شدند که اوایل صدای شبکه اول و صدای رادیواصفهان را پخش می‌کرده‌اند و بعد از مدتی، با راه‌اندازی رادیوجوان و رادیوفرهنگ، صدای این دو رادیو را پخش می‌کردند. (حسینی، ۱۴۰۳)

اولین کارمندان واحد فرستنده آقایان عرب فخری، مولوی، کمالی، گئورک آقانیان، سید رسول شریفی، محمد کرمی، اصغر زارعان، اکبر فرید، بهرام نیک آبادی (که به آمریکا مهاجرت کردند)، سعیدی، رزمی، آرات طهماسبیان، صباغ (انتقالی از آبادان) و بزرگمهر (انتقالی از کرمانشاه)

ترک‌های خطرناکی که ساختمان‌ها برداشته بودند، در سال ۱۳۸۰ همگی آنها تخریب شدند و در محل آن، ساختمان نیروی انتظامی ساخته شد. (اسدی، ۱۴۰۳)

مدیران ایستگاه رادیویی حبیب‌آباد به ترتیب عبارت‌اند از:

مهندس محمد مهسا

مهندس علی اکبر فقیهی

مهندس اکبر مهدوی

مهندس پیمان نوری

مهندس سلیمان صبحی

در زمان ریاست آقای بهرام عبدالحسینی در ۲۲ بهمن ۱۳۹۷، هم‌زمان با چهل‌سالگی انقلاب، رادیوی محلی کاشان افتتاح شد که به روی ماهواره بدر و شبکه رادیودیجیتال قابل دریافت است. البته قبل از این تاریخ به صورت پاره وقت فعالیت می‌کرد. (باقری، ۱۴۰۳)

با بهره‌برداری از ساختمان مرکز اصفهان، گروه گسترش شبکه اقدام به نصب و بهره‌برداری از رله‌هایی متعدد کرد که این امر موجب شد صدا و تصویر به بسیاری از شهرهای استان و روستاهای آن برسد.

فرستنده‌های تلویزیونی در اصفهان

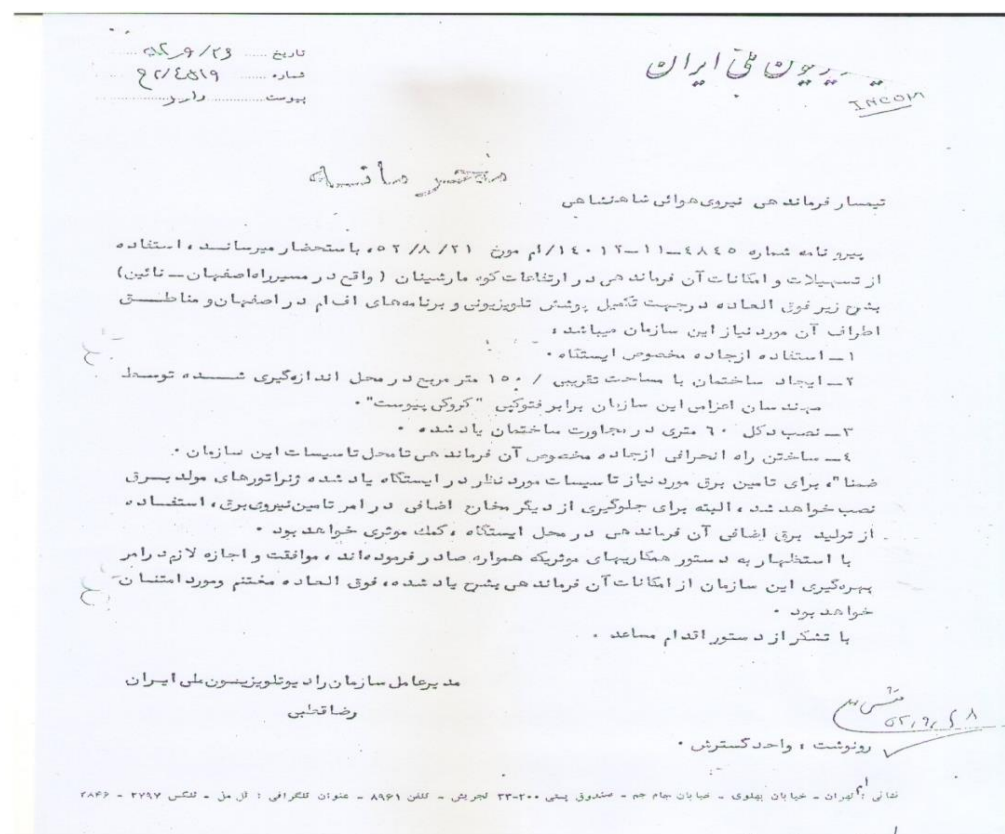
در شانزدهم مهر ۱۳۵۲، تلویزیون مرکز اصفهان آغازگر مرحله‌ای جدید در گسترش شبکه تلویزیونی کشور بود؛ به این ترتیب که تصاویر شبکه دوم تلویزیون با فرستنده ۵۰ وات بر روی کانال ۸ از طریق مایکروویو شرکت نفت دروازه‌شیراز به وسیله مایکروویو پرتابل به کارخانه قند ارسال شدند که موجب شد برنامه‌های شبکه دوم از طریق آنتن کارخانه قند، شهر اصفهان و دیگر نقاط در دید آنتن را زیر پوشش خود قرار دهند.

وجود یکی از سایت‌های راداری نیروی هوایی ارتش در کوه مارشینان و احداث راه آسفالت مناسب موجب شد تا سازمان رادیو و تلویزیون در سال ۱۳۵۳ اقدام به ساختمان فرستنده‌ای در این کوه با تأسیسات کامل کند که این فرستنده در دوم آبان ۱۳۵۴ مورد بهره‌برداری قرار گرفت. در همان سال ۱۳۵۴، در توافقی که بین آقای قطبی

باربند، سوار می‌شد و به ایستگاه می‌رفت. در سال ۱۳۵۸، اسنوتراک خریداری شد و از چشمه بالا می‌رفتند. (فرید، ۱۴۰۴) از خاطرات آقای غلامرضا پناهی که استخدام ۱۳۵۵ بودند، این است که آقای رجایی، مدیرکل وقت و مدیرکل وقت بنیاد شهید، در مسیر بازدید مارشینیان از برخورد صاعقه نجات یافت و با وجود مه قصد برگشت کرد که در مسیر برف گیر کرد و با واکی تاکی اعلام کمک کرد که پس از هماهنگی با گریدر نیرو هوایی و اسنوتراک نجات یافت و بدون ماشین خودش که در برف مانده بود به اصفهان منتقل شد. (پناهی، ۱۴۰۳)

بودند. (کمالی، ۱۴۰۴) مدیر واحد فرستنده قبل از انقلاب آقای مهندس احمدی علی آبادی و بعد از انقلاب آقای عرب فخری بود که به دلیل بهایی بودن همسرشان تصفیه شدند و بعد از ایشان آقای ابراهیمیان مدیر شد که با مدیرکل وقت، آقای رجایی، هماهنگ نبودند و استعفا دادند و آقای صباغ مدیر شدند. (پناهی، ۱۴۰۳)

تأسیسات مارشینیان آقایان شهرام زمانی، نصیری‌نیا، مرحوم جعفری باغملکی و اسکندری و گاهی آقای میرزایی بودند. (طهماسبیان، ۱۴۰۳) آقای رفیعی اولین راننده شیف مارشینیان بود. شیف کار ایستگاه در زمستان، هنگام برف سنگین با اسنوتراک نیرو هوایی، آن هم روی

نامه آقای قطبی به تیمسار حاتمی، فرمانده وقت کل هوانیروز کشور، در رابطه با ایستگاه مارشینیان

کاربست تعمیرات ایستگاه‌ها

تا سال ۱۳۵۵، نحوه اداره و تعمیرات ایستگاه‌های سراسر کشور با تهران بود، ولی از آن زمان به بعد، کل کشور به ۸ منطقه تقسیم شد که منطقه اصفهان بخش‌هایی از استان مرکزی، بخش‌هایی از استان لرستان، بخش‌هایی از استان فارس، کل استان یزد، کل استان چهارمحال و

بختیاری و استان اصفهان را در بر می‌گرفته است. (حسینی، ۱۴۰۳)

تعمیرات و پیگیری امور ایستگاه‌های یزد تا سال ۱۳۶۳ و چهارمحال و بختیاری تا سال ۱۳۶۸ و فارس، مرکزی و لرستان تا سال ۱۳۶۸ با منطقه اصفهان بوده است و بعد از آن، از منطقه اصفهان جدا شدند. (کرمی، ۱۴۰۴)

با ظهور ماهواره و موقعی که ماهواره صداوسیما راه‌اندازی شد، برای تکمیل پوشش شبکه اول، طرحی به نام «پی ۱۰۰۰» در صداوسیما مطرح و قرار شد در ۱۰۰۰ نقطه از کشور ایستگاه‌های ماهواره‌ای ساخته شوند که ورودی این ایستگاه‌ها سیگنال ماهواره بود و مشکل قبلی رله‌ها که باید در نقاط مرتفع نصب می‌شدند را نداشت. (انصاریا، ۱۴۰۴)

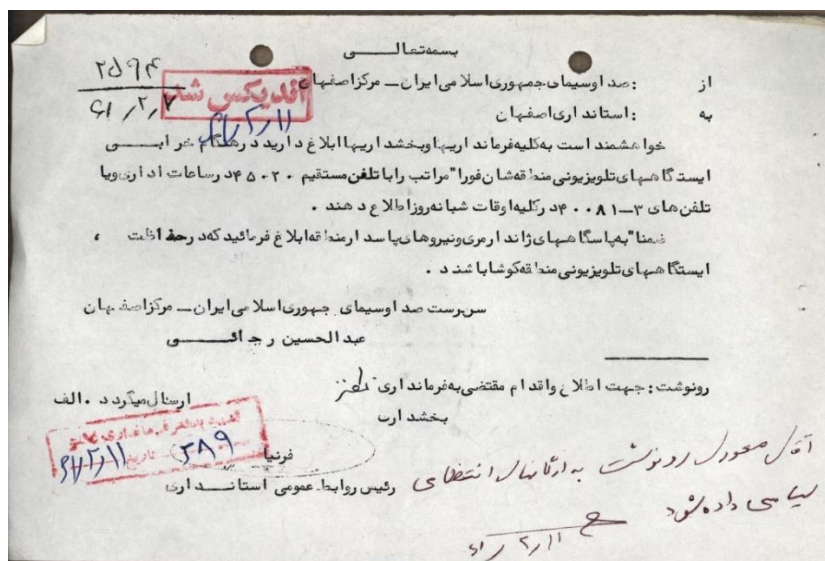
اولین ایستگاه ماهواره‌ای اصفهان

اولین ایستگاه ماهواره‌ای استان اصفهان در شهر برزک کاشان راه‌اندازی شد. همچنین، تا قبل از پیدایش شبکه‌های دیجیتال، تمامی جمعیت استان دست‌کم تحت پوشش ۴ شبکه تلویزیونی و بیشتر شهرهای استان تحت پوشش ۸ شبکه تلویزیونی و ۶ شبکه رادیویی اف.ام. قرار داشتند. (حسینی، ۱۴۰۳) شبکه سوم در مردادماه ۱۳۷۳ برای اولین بار در ایستگاه کارخانه قند از یک فرستنده متوسط قدرت با ورودی سیگنال ماهواره راه‌اندازی شد. (انصاریا، ۱۴۰۴) ایستگاه کوه پنجه در ۱۶ دی‌ماه سال ۱۳۷۳ راه‌اندازی شد. فرستنده‌های ۲ کیلووات تامسون وظیفه راه‌اندازی شبکه‌های یک و دو را بر روی کانال‌های ۷ و ۹ با دو ورودی ماکروویو و ماهواره به عهده داشتند و قسمتی از اصفهان، زرین‌شهر، فولادشهر، نجف‌آباد و تیران را پوشش دادند. اولین شیفت ایستگاه در تاریخ ۲۰ دی‌ماه ۱۳۷۳

توسط آقایان پناهی و کرمی برقرار شد. (مشفق، ۱۴۰۴) فرستنده‌های برنامه شبکه اول از ساعت ۵:۳۰ الی ۲۳:۴۵ دقیقه و برنامه شبکه دوم از ساعت ۷:۳۰ الی ۲۳:۴۵ روشن می‌شده است. (حیدری‌زاده، ۱۴۰۴) آقایان احسانی، شمس، رنجبر، زارعان، رضایی، کمالی، آقاجانیان و شیخان از اولین کارمندانی بودند که در این ایستگاه شیفت دادند. بعداً افرادی مانند آقایان شیخی، حیدری‌زاده، فصیحی، مشفق، نصیری، امینی‌فر و رضانی به افراد ایستگاه اضافه شدند. در تاریخ ۲۵ اسفندماه ۱۳۷۴، شبکه سوم بر روی کانال ۲۵ راه‌اندازی شد. در تاریخ ۱۴ آذرماه ۱۳۷۶، برنامه‌های چهارم و پنجم بر روی کانال‌های ۳۷ و ۳۱ به صورت آزمایشی راه‌اندازی شدند. (شیخی، ۱۴۰۴)

در سال ۱۳۷۵، برای برنامه‌های تلویزیونی شبکه استانی، فرستنده‌ای مستقل راه‌اندازی شد. تا قبل از آن، برای پخش برنامه‌های تلویزیونی استانی از زمان‌های خالی شبکه اول استفاده می‌شد. به طور رسمی، در ۱۳۷۵/۵/۲۹، با حضور ریاست جمهوری وقت، آقای هاشمی رفسنجانی، شبکه استانی اصفهان به بهره‌برداری رسید. (حسینی، ۱۴۰۳)

در رابطه با اعلان خرابی شبکه‌های تلویزیونی در شهرستان‌ها، شماره تلفنی در زمان ریاست آقای رجایی به فرمانداری‌ها اعلام شده بود.

اعلان شماره تلفن برای خرابی شبکه صداوسیما در سال ۱۳۶۱

رادیو و تلویزیون دیجیتال در اصفهان

با ظهور فناوری شبکه‌های دیجیتال و بهتر شدن کیفیت تصاویر و برطرف شدن کمبود مشکلات فنی پهنای باند، صداوسیما اصفهان نیز تصمیم به راه‌اندازی این شبکه‌ها گرفت.

هم‌زمان با تهران، در اوایل سال ۱۳۸۷، یک فرستنده متوسط قدرت دیجیتال در مرکز خواجه نصب شد و به مدت ۸ ماه به صورت آزمایشی پخش شبکه‌های دیجیتال را به عهده داشت تا اینکه فرستنده‌های ایستگاه‌های مارشینان و کوه پنجه به بهره‌برداری رسیدند و روند دیجیتال‌سازی ادامه پیدا کرد. در سال ۱۳۹۸، حدود ۱۰۰ درصد جمعیت استان تحت پوشش دو بسته دیجیتال قرار گرفتند. البته بسته‌های سوم و چهارمی هم وجود دارند که بالغ بر ۸۵ درصد از جمعیت استان تحت پوشش بسته سوم هستند. هم‌اکنون در شهر اصفهان و شهرستان‌های خمینی‌شهر، نجف‌آباد، فلاورجان، لنجان، شاهین‌شهر، شهرکاشان و آران و بیدگل و نطنز، چهار بسته دیجیتال شامل ۳۲ شبکه تلویزیونی و ۲۲ شبکه رادیویی و ۱۴ شبکه تلویزیونی رادیونما پخش می‌شوند. (حسینی، ۱۴۰۳)

بسته پنجم شامل یک شبکه با فرمت 4k است که برای شهر اصفهان و حومه آن به طور رسمی هم‌زمان با جام جهانی فوتبال ۲۰۲۲ قطر راه‌اندازی شد. (باقری، ۱۴۰۳)

توسعه رادیو اف.ام. برای دست‌کم ۶ برنامه رادیویی در تمام شهرهای استان انجام شده است و در شهر اصفهان و شهرهای هم‌جوار، ۱۶ شبکه رادیویی به صورت اف.ام. قابل دریافت هستند. (حسینی، ۱۴۰۳)

در سال ۱۳۹۲، برای تکمیل پوشش اصفهان و حومه و همچنین به عنوان رزرو ایستگاه‌های پرقدرت مارشینان و کوه پنجه، ایستگاه کوه صفه مورد بهره‌برداری قرار گرفت که در آن، فرستنده‌های دیجیتال و فرستنده‌های اف.ام. جمعیتی راه‌اندازی شدند. (حسینی، ۱۴۰۳)

همچنین، در سال ۱۳۹۷، به صورت آزمایشی بسته HEVC روی فرستنده کانال ۲۵ در شهر اصفهان پخش شد. این بسته شامل شبکه‌های تماشا، ایران‌کالا، آی‌فیلم،

بازار و سپهر می‌شد.

گفتنی است، بسته اول دیجیتال شامل شبکه‌های اول، دوم، سوم، چهارم، خبر، آموزش، قرآن، نسیم و مستند، امید و کودک است. بسته دوم شامل شبکه‌های سلامت، نمایش، تماشا، خبر ۲، ورزش، آی‌فیلم، افق، استانی (اینجا اصفهان) و رادیوی استانی و شبکه‌های رادیویی است. بسته سوم شامل شبکه‌های HD اول، دوم، سوم، ورزش، آی‌فیلم، خبر، نسیم و کودک و چهار رادیونماست. بسته چهارم شامل شبکه‌های HD مستند، افق، امید، تماشا، نمایش، قرآن، استانی و شبکه‌های SD الکوثر و پرس و پانزده رادیونماست.

سیستم پخش رادیویی دیجیتال (DAB)

سیستم رادیویی DAB^۱ طبق مدولاسیون DQPSK است که قابلیت پخش تا ۱۸ شبکه رادیویی را دارد. برای اولین بار، در سال ۱۳۹۷، پخش آزمایشی رادیو دیجیتال DAB (که در آن، با استفاده از یک فرکانس، می‌توان چند رادیو داشت) راه‌اندازی شد. بعضی از اتومبیل‌های خارجی مانند پژو ۲۰۶، گیرنده‌های DAB را دارند و قرار بود با مساعدت وزارت صنایع، گیرنده‌های آن در اختیار مخاطبان قرار بگیرد؛ ولی این چنین نشد و فرستنده‌ای که برای شهر اصفهان و شهرهای مجاور راه‌اندازی شده بود، خاموش شد. (حسینی، ۱۴۰۳) با توجه به نبود تجهیزات مورد نیاز و عدم تأمین آنها در قسمت فرستنده و گیرنده، این پروژه ادامه پیدا نکرد. (منوچهریان، ۱۴۰۴)

ایستگاه فرستنده صالح پیغمبر گلپایگان

آقای رضوانی، فرماندار وقت گلپایگان در سال ۱۳۷۸، پیشنهاد احداث ایستگاه روی کوه صالح پیامبر را داد. از معدن طلا موه مواد منفجره تهیه شد و محوطه و جاده احداث شد. از سمت گلشهر برق ابتدا روی زمین و بعد بر اثر سرقت‌های کابل، اداره برق مبلغ هشتاد میلیون دریافت و ترانس برق را نصب کرد. ارت آن انجام شد و

^۱ Digital Audio Broadcasting

فرستنده‌های تامسون نصب شدند. (صبحی، ۱۴۰۳)

کاوه، گیتی (۱۳۷۹). *شصت سال رادیو در ایران*. تهران:

اداره کل پژوهش‌های رادیو.

نتیجه

کاوه، گیتی (۱۳۸۷). *اجمالی بر تاریخچه رادیو در*

ایران، ۱۳۱۹-۱۳۸۷. *کتاب ماه علوم اجتماعی*، ۸، ۶۴-۷۷.

مختاری، رضا (۱۳۸۸). *تاریخ تحولات اجتماعی رادیو*

در ایران (چاپ اول). تهران: طرح آینده.

مسجدجامعی، احمد، و دیگران (۱۳۷۹). *اسنادی از*

تاریخچه رادیو در ایران (۱۳۱۸-۱۳۴۵ ه.ش). تهران:

سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

مصاحبه‌ها

ابراهیمیان، آقای م. (۱ اردیبهشت ۱۴۰۴). مصاحبه

شماره ۲۳، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، مهندس فنی

(۷۶ ساله). اصفهان: صداوسیما.

اسدی، آقای م. (۱۳ مهر ۱۴۰۳). مصاحبه شماره ۱،

مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، کاردان تأسیسات (۵۱ ساله).

اصفهان: صداوسیما.

انصاریان، آقای م. (۱۷ فروردین ۱۴۰۴). مصاحبه شماره

۲۱، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، مهندس فنی (۷۷ ساله).

اصفهان: صداوسیما.

باقری، آقای م. (۱ بهمن ۱۴۰۳). مصاحبه شماره ۲،

مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، کاردان فرستنده (۲۹ ساله).

اصفهان: صداوسیما.

پناهی، آقای غ. (۲ بهمن ۱۴۰۳). مصاحبه شماره ۳،

مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، تکنیسین فرستنده (۷۷ ساله).

اصفهان: صداوسیما.

حسینی، آقای م. (۱۶ بهمن ۱۴۰۳). مصاحبه شماره ۹،

مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، مهندس فنی (۵۶ ساله).

اصفهان: صداوسیما.

حیدری‌زاده، آقای م. (۲ فروردین ۱۴۰۴). مصاحبه

شماره ۱۷، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، تکنیسین فرستنده

(۵۲ ساله). اصفهان: صداوسیما.

سعیدی ولاشانی، آقای ح. (۱۰ اردیبهشت ۱۴۰۴).

مصاحبه شماره ۳۱، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، مهندس

صداوسیما مرکز اصفهان از زمان پهلوی اول تا عصر حاضر دوره‌هایی متناوب را از نظر گسترش شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی پشت سر گذرانده است. در ابتدای امر، با کمک رله‌های ماکروویو، مخابرات و شرکت نفت وظیفه بازپخش برنامه‌های رادیویی را به عهده داشتند که در پایان دهه چهل، توسعه شبکه‌های اول و دوم تلویزیونی نیز به آن اضافه شد. پس از آن، این دو مرکز درصدد برطرف کردن محرومیت‌های شهرها و روستاهای دورافتاده استان در راستای دریافت سیگنال‌های رادیو و تلویزیون برآمدند و ایستگاه‌های رادیویی و تلویزیون متعددی افتتاح شدند و تا انقلاب اسلامی، بیشتر استان زیر پوشش امواج رادیو و تلویزیون قرار گرفت.

با تحول دیجیتالی تلویزیون، صداوسیما اصفهان جزو اولین مراکز کشور بود که در این عرصه قدم برداشت و تا حد بسیار زیادی از استان را تا اواخر دهه ۹۰ دارای پوشش دیجیتال تلویزیون در حد HD کرد.

منابع

الموتی، مصطفی (۱۳۷۲). *ایران در عصر پهلوی*،

روزشمار تاریخ و وقایع مهم (جلد ۱۵). لندن: بی‌نا.

پیکری، احمدرضا (۱۳۶۸). *جزوه گزارش‌های اطلاعات و*

برنامه‌ریزی. اصفهان: بی‌نا.

حجازی، بیژن (۱۳۷۶). *رادیو و تلویزیون در ایران*.

تهران: مرکز تحقیقات و مطالعات برنامه‌ای صداوسیما

دلد، اسکندر (۱۳۸۰). *من و فرح پهلوی* (جلد ۳).

تهران: نشر به‌آفرین.

سازگار، ژیل (۱۳۵۶). *کارنامه‌ای از رادیو و تلویزیون*

ملی ایران تا پایان سال ۱۳۵۵. تهران: سروش.

سلامی، غلامرضا؛ روستایی، محسن (۱۳۷۴). *اسناد*

مطبوعات ایران (۱۳۲۰-۱۳۲۰)، تهران: انتشارات سازمان

اسناد ملی ایران.

- فرستنده (۶۹ساله). اصفهان: صداوسیما.
- شیخی، آقای ن. (۲ فروردین ۱۴۰۴). مصاحبه شماره ۱۶، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، تکنیسین فرستنده (۵۵ساله). اصفهان: صداوسیما.
- صباحی، آقای س. (۱۳ بهمن ۱۴۰۳). مصاحبه شماره ۷، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، مهندس فنی (۴۵ساله). اصفهان: صداوسیما.
- طهماسیان، آقای آ. (۲۹ بهمن ۱۴۰۳). مصاحبه شماره ۱۲، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، تکنیسین فرستنده (۷۰ساله). اصفهان: صداوسیما.
- فتاحی، آقای م. (۱۰ بهمن ۱۴۰۳). مصاحبه شماره ۶، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، کارشناس حقوقی (۴۹ساله). اصفهان: صداوسیما.
- فرید، آقای م. (۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۴). مصاحبه شماره ۳۹، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، تکنیسین فرستنده (۷۱ساله). اصفهان: صداوسیما.
- کرمی، آقای م. (۱۰ فروردین ۱۴۰۴). مصاحبه شماره ۲۰، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، دکلبند (۷۶ساله). اصفهان: صداوسیما.
- کمالی، آقای ا. (۲۰ اردیبهشت ۱۴۰۴). مصاحبه شماره ۳۳، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، کمک‌مهندس فرستنده (۷۶ساله). اصفهان: صداوسیما.
- مشفق، آقای ن. (۲ فروردین ۱۴۰۴). مصاحبه شماره ۱۵، مصاحبه‌کننده: مجید غلامی، تکنیسین فرستنده (۵۷ساله). اصفهان: صداوسیما.